

Motion till riksdagen 2007/08:Sf16

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**
med anledning av prop. 2007/08:93

Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2007/08:93 Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassan och Skatteverket bör få ekonomisk kompensation för de administrativa kostnader som följer med jämställdhetsbonusen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i proposition 2007/08:93 Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform en skattekreditering för den förälder som varit hemma längst med föräldrapenning om han eller hon arbetar när den andra föräldern tar ut föräldrapenning. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. Vänsterpartiet avvisar förslaget eftersom det är byråkratiskt och verkningslöst.

Bakgrund

Bakgrunden till förslaget är enligt regeringen att uttaget av dagar med föräldrapenning fortfarande är ojämnt fördelat mellan kvinnor och män. I dag tar kvinnorna ut ca 80 % av antalet ersatta dagar i föräldraförsäkringen och män resterande 20 %. Enligt den jämställdhetsbilaga som avlämnades till budgetpropositionen för 2004 (prop. 2004/05:01) uppgår de ekonomiska konsekvenserna av föräldraskapet för en tioårsperiod till 304 000 kr för mamman och 10 000 kr för pappan. Detta visar att kvinnor subventionerar mäns lönearbete genom sitt eget obetalda arbete.

Fel! Okänt namn på

Regeringen menar att ekonomiska incitament i form av jämställdhetsbonus ska leda till ett mer jämställt uttag av dagarna med föräldrapenning. Satsningen på jämställdhetsbonus och ambitionen att öka männens uttag av dagar med föräldrapenning genom ekonomiska incitament kan dock inte jämföras med de miljardbesparingar på föräldraförsäkringen som regeringen verkställt sedan 2006.

Den 1 januari 2007 sänktes taket från 10 till 7,5 basbelopp för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Taket är därmed 25 625 kr per månad 2008 för gravida och föräldrar som är hemma med sjuka barn, trots att 1,7 miljoner löntagare har inkomster över taket. Sänkningen av taket till 7,5 basbelopp har medfört en besparing om 322 miljoner kronor per år på höggravida och ”vabbande” föräldrar för regeringen.

Dessutom sänktes den sjukpenninggrundande inkomsten den 1 januari 2007 för alla föräldralediga från 80 % till 78,6 %. Sänkningen medförde en besparing om 315 miljoner kronor per år på föräldraförsäkringen. Den 1 januari 2008 sänktes den sjukpenninggrundande inkomsten ytterligare till 77,6 % för alla föräldralediga, ”vabbande” föräldrar och höggravida. I och med det sparar regeringen 531 miljoner kronor per år på sänkta ersättningsnivåer i föräldraförsäkringen.

Sammantaget gör regeringen nedskärningar om 1,1 miljard kronor per år på sänkta ersättningsnivåer för småbarnsföräldrar, höggravida och föräldrar som är hemma med sjuka barn. Denna miljardbesparing är huvudnumret i regeringens familjepolitiska reform.

Regeringen hyser hög tillit till att ekonomiska incitament påverkar människors beteende. Därför borde det vara uppenbart även för regeringen att sänkta ersättningsnivåer i föräldraförsäkringen riskerar att ytterligare minska männens uttag av dagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Satsningen på jämställdhetsbonus kan inte mätas mot miljardbesparingarna på föräldraförsäkringen.

Förslaget om jämställdhetsbonus

Regeringen föreslår en skattekreditering för den förälder som varit hemma längst med föräldrapenning om han eller hon arbetar när den andra föräldern tar ut föräldrapenning. Syftet är att öka det jämställda uttaget av dagar med föräldrapenning. Storleken på skattekrediteringen beror på förvärvsinkomsten. Den högsta bonusen ska vara 100 kr per dag. Jämställdhetsbonusen ska lämnas kalenderårsvis men beräknas separat månad för månad. Den ska betalas ut vid skatteåterbäring och efter ansökan till Försäkringskassan. Regeringen räknar med att jämställdhetsbonusen i huvudsak ska gå till kvinnor eftersom kvinnor tar ut flest dagar med föräldrapenning.

Kostnaden för förslaget beräknas enligt propositionen uppgå till 100 000 kr 2008, 100 miljoner kronor 2009, 150 miljoner kronor 2010 och 200 miljoner kronor 2011 i form av minskade skatteintäkter. Regeringen räknar med att

150 personer ska nyttja förmånen 2008, 20 000 personer 2009, 40 000 personer 2010 och 60 000 personer 2011.

Remissinstanserna kritiska

Förslaget om jämställdhetsbonus får kritik av remissinstanserna, framför allt eftersom bonusen ska betalas ut som skatteåterbäring. Det innebär att man inte får pengarna den aktuella månaden när man verkligen behöver dem utan långt i efterhand. Detta i kombination med den svårbegripliga utformningen kan, enligt många remissinstanser, leda till att förslaget inte har någon inverkan på uttaget av föräldrapenning. Dessutom leder det till att familjer med små ekonomiska marginaler inte kommer att ha råd att vänta på jämställdhetsbonusen och därför inte ha samma möjligheter att dela föräldrapenningen mer lika.

Försäkringskassan avstyrker förslaget om jämställdhetsbonus och skriver i sitt remissvar att ”en så här komplex och svårbegriplig reform direkt kommer att påverka allmänhetens förtroende för hela socialförsäkringen. Den föreslagna konstruktionen medför dessutom en krånglig och kostsam administration. Sammantaget gör det krångliga regelverket, den relativt låga incitamentsnivån samt risken för påverkan av förtroendet för socialförsäkringen att Försäkringskassan anser att en jämställdhetsbonus med föreslaget regelverk inte bör genomföras.” Den administrativa kostnaden för jämställdhetsbonusen beräknas enligt Försäkringskassan uppgå till 43 miljoner kronor per år.

Skatteverket har inga synpunkter på förslaget i sig men avstyrker förslaget om att Skatteverket ska sköta krediteringen av jämställdhetsbonusen. Försäkringskassan ska efter ansökan från förälder fatta beslut om bonusens storlek och därefter lämna över de uppgifter som behövs till Skatteverket så att den bonusberättigade föräldern får tillgodoräkna sig beloppet som preliminär skatt. Skatteverket skriver att bonusen i stället borde betalas ut i nära anslutning till uttaget av föräldrapenning. Skatteverket tror inte att folk kommer att ansöka om jämknings på grund av krångliga regler. Det innebär att man kan få vänta i ca 1,5 år på sin jämställdhetsbonus. En person som ansöker om bonus för januari 2009 får skatteåterbäring i juni 2010.

De fackliga centralorganisationerna LO, TCO och Saco är positiva till avsikterna men kritiska till den svårbegripliga utformningen av förslaget. De anser att reglerna är onödigt komplicerade och att den största bristen består i att bonusen betalas ut som skatteåterbäring. Pengarna kommer inte familjen till del under den period de behövs som bäst, dvs. under föräldraledigheten. Syftet med jämställdhetsbonusen är att stimulera ett mer jämställt uttag av föräldraledighet. Men eftersom pengarna inte kommer när de behövs som bäst riskerar förslaget att bli helt verkningslöst. Bonusen borde i stället betalas ut samma månad av Försäkringskassan.

LO och TCO anser också att det är olyckligt att endast föräldrar som har gemensam vårdnad om barn omfattas av bonusen. Effekten blir att sammanboende föräldrar gynnas ekonomiskt jämfört med ensamstående.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiets inställning

Vänsterpartiet avvisar förslaget om jämställdhetsbonus. Förslaget är byråkratiskt och riskerar att minska förtroendet för socialförsäkringssystemet. En rad tunga remissinstanser, såsom Skatteverket och Försäkringskassan, har avstyrkt den föreslagna konstruktionen av jämställdhetsbonusen. Eftersom bonusen ska betalas ut som skattekreditering vid skatteåterbäring får föräldrar inte tillgång till bonusen den aktuella månaden när man behöver pengarna. Om syftet med förslaget är att göra uttaget av föräldrapenning mer jämställt, så befarar vi att förslaget kommer att vara verkningslöst.

Jämställdhetsbonusen är en kosmetisk satsning om man ser till helheten i regeringens familjepolitik. Regeringen avser att införa vårdnadsbidrag som kommer att försämra arbetsmarknaden för alla kvinnor och urholka resurserna till förskolan. Dessutom genomför regeringen en besparing om 1,1 miljard kronor per år på sänkta ersättningsnivåer i föräldraförsäkringen 2008–2010.

Om regeringen tror att ekonomiska incitament är avgörande för uttaget av dagar med föräldrapenning borde man i stället återställa ersättningsnivån i föräldraförsäkringen från 77,6 till 80 %. Dessutom borde man återställa taket för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

Vänsterpartiet vill öka det jämställda uttaget av föräldrapenning genom att införa en individualiserad föräldraförsäkring. Frågan om lönediskriminering, otrygg anställning, ofrivillig deltid och lägre pension hör oundvikligen ihop med vem som tar det huvudsakliga ansvaret för omsorgen om barn och familj. Eftersom kvinnor ses som bärare av detta ansvar har kvinnor också en sämre utgångspunkt på arbetsmarknaden. För att komma till rätta med detta behöver föräldraförsäkringen reformeras så att ett jämnt uttag mellan föräldrarna uppnås och därmed stärker ett jämställt vårdnadsansvar.

Hur kvinnor och män ska förmås fördela ansvaret för hem och barn lika är en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna i vår tid. Det som krävs är en fortsatt generös föräldraförsäkring som baseras på samma principer som alla andra socialförsäkringar. Det innebär att föräldrapenning inte ska kunna överlåtas på den andra föräldern, på samma sätt som det inte är möjligt att överlåta sjukpenning eller arbetslöshetsersättning på någon annan.

En individualisering av föräldraförsäkringen är ett nödvändigt verktyg både för att göra upp med föreställningen om att pappors föräldraansvar, till skillnad från mammors, skulle vara förhandlingsbart och för att bryta diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden. I vår budgetmotion för 2008 lägger vi fram förslag om att genomföra denna reform från 2008 och anvisar i vårt budgetalternativ 900 miljoner kronor för detta. En individualisering av föräldraförsäkringen och höjning av ersättningsnivåer och taket vore mer verkningsfullt för att öka det jämställda uttaget av föräldrapenning.

Mot bakgrund av det som anförs borde riksdagen avslå regeringens proposition 2007/08:93 Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform. Detta bör riksdagen besluta.

Ersättning för ökad administration

Försäkringskassan uppger i sitt remissvar att jämställdhetsbonusen kommer att medföra ökade kostnader om 43 miljoner kronor per år samt en engångskostnad på ca 26 miljoner kronor. Regeringen skriver i propositionen att man i och med tilläggsbudgeten för 2008 avser att tillföra 6 miljoner kronor till Försäkringskassans förvaltningsanslag för detta ändamål.

Skatteverket uppger i sitt remissvar att jämställdhetsbonusen innebär ökade kostnader för myndigheten om 3,7 miljoner kronor per år. Regeringen skriver i propositionen att man inte avser att ersätta Skatteverket för dessa ökade kostnader.

Om riksdagen beslutar i enlighet med regeringens proposition borde myndigheterna få resurser för den ökade administrativa börda som förslaget innebär. Det är viktigt för att upprätthålla rättssäkerhet och god service samt för att administrationen inte ska gå ut över myndighetens andra uppgifter.

Mot bakgrund av det som anförs bör regeringen ersätta Försäkringskassan och Skatteverket för ökade administrationskostnader som följer av jämställdhetsbonusen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 april 2008

Kalle Larsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

LiseLotte Olsson (v)

Josefin Brink (v)